

Nr 16.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förslag till lag angående nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag m. m. i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet ävensom i ämnet väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning ha båda kamrarna den 21 februari 1951 såvitt angår nedan omförmälda lagförslag hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 62, däri Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 9 februari 1951 föreslagit riksdagen att *dels* antaga härefter intagna förslag till lag angående nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag *dels ock* godkänna i protokollet närmare angivna ändrade grunder för övergångsbidrag i anledning av kommunindelningsreformen samt bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter i ämnet.

Beträffande motiveringen för det i propositionen framlagda lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Utskottet har samtidigt till behandling förehaft i anledning av propositionen väckta, till utskottet i vad angår lagförslaget hänvisade motioner, nämligen *dels* de likalydande motionerna nr 331 i första kammaren av herr *Mannerskantz m. fl.* samt nr 441 i andra kammaren av herr *Nolin* och *dels* motionen nr 442 i andra kammaren av herr *Persson* i Svensköp.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande i samband med utskottets redogörelse för Kungl. Maj:ts föreliggande förslag i den del, till vilken yrkandena hänföra sig. I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Grunderna för övergångsbidragen.

I proposition nr 236 till 1946 års riksdag med förslag till lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner m. m. angåvos bland annat riktlinjer för ett statsbidrag, kallat övergångsbidrag, avsett att utjämna mera kännbara skattehöjningar, som kunde föranledas av kommunsammanslagningen. Därvid förutsattes, att förslag till bestämmelser rörande övergångsbidrag senare skulle föreläggas riksdagen. Frågan om övergångsbidragen föranledde icke annat yttrande från konstitutionsutskottets sida (utl. nr 19) än ett förslag om viss begränsning av de fall, där bidrag icke borde ut-

gå på grund av vissa kommunala förfaranden. De av utskottet förordade riktlinjerna för den kommunala nyindelningens genomförande, däribland förslaget angående övergångsbidrag, godkändes av riksdagen (riksdagens skrivelse nr 340).

Enligt de godkända riktlinjerna skulle en delkommun, som vid indelningsändringens genomförande kunde beräknas få en mera kännbar skattehöjning för att uppnå den blivande storkommunens skattenivå, erhålla övergångsbidrag. En sådan skattehöjning skulle anses föreligga, om och i den mån den under en femårsperiod före sammanslagningen beräknade gemensamma medelutdebiteringen med mer än 50 öre per skattekrona överstege delkommuns medelutdebitering. Femårsmedeltalet skulle avse perioden 1940—1946 med bortseende från de två år, då utdebiteringen varit högst och lägst. Bidraget skulle i varje särskilt fall anpassas så, att skatteökningen för skattedragarna inträdde successivt med högst 50 öre vartannat år. Bidraget, som icke borde utan mycket starka skäl utsträckas över en tioårsperiod, skulle tillgodoföras samtliga skattedragare — även nyinflyttade — inom den del av den nya storkommunen, som motsvarade delkommunens område.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1949 tillkallade chefen för finansdepartementet två utredningsmän med uppdrag att i samråd med Ortsavdragskommittén utarbeta förslag till bestämmelser om övergångsbidrag i samband med kommunindelningsreformen. Efter undersökning huru de av 1946 års riksdag beslutade grunderna för övergångsbidraget skulle verka vid kommunsammanslagningen, funno utredningsmännen en revision av grunderna ofrånkomlig. I sitt betänkande föreslog utredningsmännen därför, att övergångsbidragen skola begränsas med hänsyn till förhållandena åren 1948—1950 samt att bidrag icke skola utgå, när den för storkommunerna beräknade medelutdebiteringen för dessa år stannar vid eller understiger 6 kronor per skattekrona. Vidare föreslog de, att bidragen skola minskas *varje* år med 50 öre per skattekrona och helt upphöra sjätte året efter kommunsammanslagningen.

Föredragande departementschefen, som anslutit sig till utredningsmännens uppfattning att en revision av 1946 års riktlinjer är erforderlig, har förordat en omreglering i huvudsak i enlighet med utredningsmännens förslag. Propositionen avviker emellertid från utredningsmännens förslag beträffande de fall, då övergångsbidrag skola utgå, och den tid, under vilken bidragen skola avvecklas. Sålunda föreslås i propositionen, att 1946 års riktlinjer bibehållas oförändrade beträffande nedsättningen av övergångsbidraget med 50 öre *vartannat* år, men att övergångsbidrag skall utgå först om och i den mån höjningen av den beräknade medelutdebiteringen uppgår till 1 krona per skattekrona.

I motionerna I: 331 och II: 441 föreslås, att riksdagen måtte besluta att övergångsbidraget skall utgå med ett belopp, som för *varje* år nedsättes i förhållande till bidraget för nästföregående år med 50 öre för skattekrona, dock lägst med femtedelen av bidragsbeloppet för skattekrona. Motionen II: 442 innehåller samma förslag.

Lagförslaget.

Beträffande det administrativa förfarandet och därmed sammanhängande frågor förordade utredningsmännen att beviljandet av övergångsbidrag skall ankomma på Kungl. Maj:t och grundas på ansökningar av kommunerna. Fastställandet av bidragen bör enligt utredningsmännen icke ske mekaniskt på basis av föreliggande siffermaterial utan, i den mån så kan ske, baseras på en skälighetsprövning och en granskning av delkommunens förvaltning under treårsperioden. Att avgörandet lägges hos Kungl. Maj:t och icke hos länsstyrelserna funno utredningsmännen påkallat med hänsyn både till dess karaktär av skälighetsprövning och till den komplikation, som betingas av storkommunernas eventuella behov av skatteutjämningsunderstöd.

Utredningsmännen uttalade vidare, att storkommunen helst icke bör behöva fatta beslut om nedsättning av utdebitering inom den kommun, som beviljats övergångsbidrag. Med hänsyn härtill syntes det utredningsmännen önskvärt att Kungl. Maj:ts beslut om beviljande av övergångsbidrag till en delkommun automatiskt medför den mot beslutet svarande nedsättningen i kronor och ören per skattekrona. Kungl. Maj:ts beslut bör då angiva — icke ett visst totalt bidragsbelopp — utan ett bidrag utgående med vissa kronor och ören per skattekrona.

Utredningsmännen framhöll, att nämnda automatiska verkan av ett sådant Kungl. Maj:ts beslut om övergångsbidrag torde förutsätta en provisorisk lagstiftning av kommunallags karaktär. Enligt 69 § lagen om kommunalstyrelse på landet — och motsvarande lagrum i övriga kommunallagar — skall med det belopp för skattekrona och skatteöre, som bestämts till utdebitering för ett år, utgöras dels sådan allmän kommunalskatt, som ingår i preliminär skatt för inkomst under detta år, dels ock sådan allmän kommunalskatt, som ingår i den slutliga skatt som påföres på grund av nästföljande års taxering. Den nya lagen bör enligt utredningsmännen innehålla, att där Kungl. Maj:t beslutat, att övergångsbidrag för viss kommun, skall för visst år utgå med angivet belopp för skattekrona och skatteöre, skall vid tillämpning av 69 § lagen om kommunalstyrelse på landet och 64 § lagen om kommunalstyrelse i stad den utdebitering, som för samma år beslutats av den kommun, till vilken kommundelen hör, nedsättas för skattebetalare inom kommundelen med det belopp, varmed övergångsbidraget utgår. Genom en sådan bestämmelse skulle särskilt beslut av storkommunen icke erfordras. På skattemyndigheterna skall enligt förslaget direkt ankomma att tillse, att utdelning av källskatttabeller och debitering av skatt m. m. sker med den differentiering i kommunalskatten, som föranledes av Kungl. Maj:ts beslut om övergångsbidrag.

Vad utredningsmännen föreslagit i denna del har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran i remissutlåtandena.

Departementschefen, som i likhet med utredningsmännen funnit en provisorisk lag av kommunallags natur erforderlig för åstadkommande av den

automatiska nedsättningen av delkommunens skatt, har förordat att i lagen anges, att skattebetalare inom kommunedel, vilken av Kungl. Maj:t tillerkänts övergångsbidrag, skall vid utgörande av allmän kommunalskatt som sägs i 69 § lagen om kommunalstyrelse på landet och 64 § lagen om kommunalstyrelse i stad åtnjuta nedsättning i den av storkommunen beslutade utdebiteringen med det belopp per skattekrone, varmed övergångsbidraget utgår. Tiden för lagens giltighet torde enligt departementschefen med hänsyn till den av honom föreslagna förlängningen av avvecklingsperioden för övergångsbidragen och med beaktande av vissa uppbördstekniska förhållanden böra utsträckas till den 31 december 1963. Departementschefen har på anförda skäl funnit att beviljandet av bidragen bör ligga hos Kungl. Maj:t.

I fråga om den provisoriska lagens giltighetstid framhålles i motionerna I: 331 och II: 441, att med hänsyn till den däri förordade kortare avvecklingsperioden för övergångsbidraget giltighetstiden bör utgå den 31 december 1958.

Utskottet.

Enligt vad konstitutionsutskottet inhämtat har statsutskottet, till vilket propositionens förslag till ändrade grunder för övergångsbidrag i anledning av kommunindelningsreformen hänvisats, hemställt om bifall till förslaget, varvid statsutskottet likväl med tillstyrkande härutinnan av motionerna I: 331 och II: 441 samt II: 442 funnit sig böra föreslå, att övergångsbidragen *varje* år nedsätts med 50 öre för skattekrone, dock lägst med femtedelen av bidragsbeloppet för skattekrone; härvid har emellertid möjlighet syntts statsutskottet böra hållas öppen för Kungl. Maj:t att, där så befinnes skäligt, medgiva utsträckning av avvecklingsperioden till högst 10 år. Under förutsättning av riksdagens bifall till statsutskottets hemställen får konstitutionsutskottet tillstyrka en lagstiftning i anslutning till det till konstitutionsutskottet remitterade förslaget till lag angående nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag. Förhållandet mellan Kungl. Maj:ts beslut om övergångsbidrag till en kommunedel inom storkommun, å ena sidan, och denna storkommuns beslut om utdebitering av allmän kommunalskatt för ett år, å andra sidan, synes nämligen bliva ändamålsenligt reglerat genom en särskild lag av i huvudsak i propositionen föreslaget innehåll. Härigenom uppnås på ett enkelt sätt och utan att storkommunen behöver särskilt besluta om differentiering av utdebiteringen de olika kommundelarna emellan, att Kungl. Maj:ts beslut om övergångsbidrag till en kommunedel medför den åsyftade skattelindringen för dess skatteskyldiga. En dylik skattelindring bör få åtnjutas endast för sådan allmän kommunalskatt, som enligt kommunalskattelagens bestämmelser om beskattningsort skolat utgöras inom kommundelen, därest denna utgjort särskild kommun. En uttrycklig bestämmelse härom bör enligt utskottets mening införas i lagtexten. Utskottet hemställer alltså,

1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 62 i vad den hänvisats till konstitutionsutskottet icke kunnat i oförändrat skick bifallas, i anledning av samma proposition måtte antaga följande, såsom *utskottets förslag* betecknade

F ö r s l a g
till

L a g

angående nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av övergångsbidrag.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Härigenom förordnas som följer.

Där Kungl. Maj:t jämlikt förordningen denna dag angående övergångsbidrag i anledning av kommunindelningsreformen beslutat, att övergångsbidrag skall för visst år utgå inom del av kommun, skall, vid utgörande av allmän kommunalskatt som sägs i 69 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet och 64 § lagen samma dag (nr 252) om kommunalstyrelse i stad, skattebetalare inom kommundelen åtnjuta nedsättning i den beslutade utdebiteringen med det belopp för skattekrona, varmed övergångsbidraget utgår.

Rätten till nedsättning i utdebiteringen skall gälla endast beträffande skatt å sådan inkomst eller fastighet, för vilken skatten skulle hava belöpt å kommundelen, därest kommunalskattelagens regler om fördelning av beskattningsobjekt mellan kommuner tillämpats å kommundelen i fråga.

Kungl. Maj:t äger utfärda erforderliga tillämpningsföreskrifter till denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1951 och gäller till och med den 31 december 1963.

2) att motionerna

a) I: 331 och II: 441 samt

b) II: 442

måtte anses besvarade genom vad utskottet här ovan under 1) anför.

Stockholm den 6 april 1951.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson, Karl August Johanson, Elmgren, Herlitz, Björck, Hällgren*, Gustav Emil Andersson, Bergh och Damström; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård*, Norén, Swedberg, Spångberg, Nolin*, Jonsson i Haverö, Larsson i Julita, Hammar och Löfroth.

* Ej närvarande vid justeringen.